

BEWAAR HET PAND

UITGAVE TOT BEVORDERING VAN DE HANDHAVING DER OUDE GEREFORMEERDE BEGINSELEN

Meditatie

Het opschrift boven het kruis

En Pilatus schreef ook een opschrift, en zette dat op het kruis; en daar was geschreven; Jezus, de Nazarener, de Koning der Joden.

Johannes 19:19

Pilatus schrijft, maar zonder dat hij het zich bewust is leidt God Zelf zijn hand. En op het plankje, dat aan Jezus' kruis wordt bevestigd, wordt het aan alle voorbijgangers verkondigd, Wie deze Gehangene werkelijk is, en om welke reden Hij ter dood wordt gebracht.

Hij is Jezus, want Hij maakt Zijn volk zalig van hun zonde. Jezus: de HEERE redt, maakt zalig, verlost van het hoogste kwaad en brengt tot het hoogste goed. Jezus: het is dezelfde naam die we in het Oude Testament kennen als Jozua. U weet wel: de opvolger van Mozes. Jozua mocht de Israëlieten uit de woestijn Kanaän binnenleiden. Jozua: de HEERE redt! Toen redde de Heere Zijn volk door Jozua. Maar Jezus is Zelf: de HEERE redt! Jezus: HEERE-Redder, Jezus-Zaligmaker!

O nee: Pilatus beseft er helemaal niets van en bedoelt het ook totaal anders. Maar het is zo heerlijk waar: hier hangt Jezus-Zaligmaker.

Want er is ook onder de hemel geen andere Naam, Die onder de mensen gegeven is, door Welken wij moeten zalig worden.

En hier, aan het kruis, is Hij zo helemaal bezig met Zijn zaligmakend werk. Nu gaat Hij betalen, wat Hij niet geroofd had: de schuld, de vloek, die wij moedwillig over ons hebben gehaald. Hier, aan het kruis, gaat Hij voldoening geven aan het recht van God, dat wij met voeten vertreden hebben. Het gaat door donkere diepten heen, door diepten van helse ver-

latenheid. Maar dan toch door de diepste diepten heen naar de hoogste hoogte van: Het is volbracht!

Pilatus heeft het geschreven, maar ondanks zichzelf door Gods hand geleid: hier hangt Jezus-Zaligmaker! Zalig, om die Naam in het geloof te mogen spellen!

Dan zien we in en door Hem: een verzoend God, een overwonnen satan, een gesloten hel, een geopende hemel, de dood teniet gedaan en het eeuwige leven verworven.

Hier hangt Jezus-Zaligmaker! Het staat er in het Hebreeuws, in het Grieks en in het Latijn! Een ieder kan het lezen in Zijn eigen taal! Jezus! En wij bidden u van Christus' wege, alsof God door ons bade: laat u met God verzoenen; want Dien, Die geen zonde gedaan heeft, heeft God zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden zijn rechtvaardigheid Gods in Hem!

Jezus, de Nazarener! Zo heeft Pilatus verder geschreven onder Gods leiding. De Nazarener.

Afkomstig uit Nazareth, dat onbetekende en verachte Nazareth in Galilea. Pilatus heeft er de Joden mee willen grieven. Ja, en toch: zo is Hij Zijn kerk dierbaar.

Hij heeft al Zijn heerlijkheid vrijwillig afgelegd. Hij heeft de gestalte van een dienstknecht aangenomen, gehoorzaam geworden zijnde tot de dood, ja de dood des kruises.

Jezus, de Nazarener! Kan uit Nazareth iets goeds komen? Zo vroeg eens Nathanaël aan Filippus. O ja, want uit Nazareth komt Jezus! Hoor eens, hoe Petrus op de Pinksterdag van Hem getuigt: "Gij, Israëlietische mannen, hoort deze woorden: Jezus de Nazarener, een Man van God, onder ulieden

betoond door krachten en wonderen en tekenen, die God door Hem gedaan heeft in het midden van u... Dezen, door de bepaalde raad en voorkennis Gods overgegeven zijnde, hebt gij genomen, en door de handen der onrechtvaardigen aan het kruis gehecht en gedood; Welken God opgewekt heeft, de smarten des doods ontbonden hebbende, alzo het niet mogelijk was, dat Hij van dezelfde dood gehouden werd."

Jezus, de Nazarener, de Koning der Joden. De Koning der Joden! Ook met deze laatste woorden heeft Pilatus de Joden willen vernederen.

Wat hadden zij in te brengen tegen de Romeinse adelaars? Hier hangt hun Koning!

Maar alweer: ondanks zichzelf tekent hij de Zaligmaker in Zijn volle waarheid. De valse Messias-verwachtingen van eigen eer en grootheid worden door de gekruiste Jezus volkomen vernietigd, maar juist daarvoor komt des te heerlijker uit het ware koningschap des Heeren. Het vermeende aardse Koninkrijk gaat ten onder, maar uit zijn puinhopen rijst omhoog het ware Koninkrijk der hemelen.

De Koning der Joden sterft, maar de Koning van Zijn bruidskerk triumfeert. Deze Koning is van Israels God gegeven!

Wondere wegen Gods. Wat bedoeld was als hoon en spot blijkt een heerlijke werkelijkheid te zijn, als wij het mogen zien in het licht van Gods Woord.

Lezers, mochten we zó het opschrift boven het kruis al leren lezen? Met het oog des geloofs?

Jezus, de Nazarener, de Koning der Joden!

Ik hoor een begenadigde, verbrijzelde, arme, nooddruftige, onwaardige zondaar fluisteren:

Ja Heere Jezus, U kiest mijn hart voor eeuwig tot zijn Koning!

ds. M. Vlietstra.

Van de administratie

Deze keer kunnen we weer doorgeven dat 8 nieuwe abonnees konden worden ingeboekt, waarvan er 6 werden opgegeven door ds. Veenendaal als resultaat van een aktie tot werving van abonnees in Katwijk. Er volgden er misschien meer. Hartelijk dank en ter navolging. Ook dank voor de giften die we mochten ontvangen tot een bedrag van f 619,50.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

N.B. Inmiddels heeft ds. Veenendaal nog een nieuwe abonnee opgegeven.

B.

Ontmoetingsdag te Sliedrecht-centrum

Zoals bekend zal deze D.V. worden gehouden op zaterdag 25 april a.s. in het kerkgebouw van de Chr. Geref. Kerk te Sliedrecht-centrum, Kerkbuurt 74.

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Ds. P. den Butter, Ds. A. van Heteren en Ds. D. Slagboom.

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13, 4231 BP Meerkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720-74202, postrek. 70.43.50 t.n.v. de administrateur van "Bewaar het Pand" te Alphen a/d Rijn.

Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Het programma luidt als volgt:

Morgensamenkomst, aanvang 10.30 uur; einde ongeveer 12.00 uur:

opening: ds. P. den Butter van Driebergen

spreker: ds. D. Slagboom van Doornspijk

Pauze

Middagsamenkomst, aanvang 14.00 uur; einde ongeveer 16.00 uur:

opening: ds. B. de Romph van Noordeloos

spreker: ds. L.W. van der Meij van Alphen aan den Rijn

sluiting: ds. M.C. Tanis van Sliedrecht-centrum

B.

Na honderd jaren

I.

Het jaar 1992 is het jaar waarin heracht mag worden het 100-jarige voortbestaan van de Christelijke Gereformeerde kerken.

We willen de komende tijd in ons blad "Bewaar het Pand" aan dit feit enige aandacht besteden. Het jaar 1992 is het jaar van de vereniging der Chr. Geref. Kerk met de Ned. Geref. Kerk. Het jaar 1992 is tevens het jaar van het voortbestaan van de Chr. Geref. Kerk. Want niet een ieder is meegegaan met de vereniging van 1892.

Om enigszins te kunnen verstaan hoe de vereniging van 1892 tot stand is gekomen en hoe het te verklaren is dat een deel van de Chr. Geref. Kerk niet met die vereniging is meegegaan, is het nuttig eerst een blik in het verleden te werpen. Slechts enkele hoofdzaken zullen we kort aanstippen.

Dan wordt allereerst onze aandacht gevraagd voor de Afscheiding van 1834. Ds. H. de Cock had in 1829 intrede gedaan te Ulrum. Hij was in vele opzichten vreemd van de zuivere Gereformeerde leer. Maar dit werd weldra anders. In Ulrum woonden oprechte kinderen Gods. Onder hen was een zekere Klaas Pieters Kuipenga. Deze heeft tot Ds. de Cock op de catechisatie gezegd: "Indien ik ook maar een zucht tot mijn zaligheid moet toebrengen, dan is het voor eeuwig verloren." Deze taal was voor Ds. de Cock onbekend. Hij werd gebracht tot het onderzoek van Gods Woord, en later ook van Calvijn's Institutie. Het behaagde den Heere Ds. de Cock te ontdekken aan zijn onmacht en rampzalige toestand. Hij mocht leren verstaan dat de mens dood is in de zonden en de misdaden. Hij leerde ook dat zalig worden alleen uit genade geschiedt, zonder enige verdienste van de zijde van de mens. Hij mocht de dierbaarheid en de algenoegzaamheid van de Zaligmaker zien voor een gans verloren zondaar. Hij leerde Christus omhelzen door het geloof en begeerde nu geheel voor Hem te leven. Ds. de Cock

erkende dat het de verkiezende liefde des Vaders was, die naar hem had omgezien. De ervaring van vrije soevereine genade bracht Ds. de Cock weldra tot het prediken ervan. Hij sprak over de noodzakelijkheid van de wedergeboorte. De rechtvaardiging van de zondaar door het geloof zonder de werken der wet, werd beluisterd in de prediking van Ds. de Cock. Hij predikte de doodstaat van de mens, Gods vrijmachtig welbehagen en het offer van Christus aan het kruis volbracht. Een heerlijk licht was door genade opgegaan in de gemeente van Ulrum. De reformatie van het hart van Ds. de Cock leidde tot reformatie van de kerk van Ulrum. Dit alles heeft uiteindelijk in 1834 tot de Afscheiding geleid.

Op 14 oktober 1834 werd door Ds. de Cock, met zijn kerkeraad en een groot deel van de gemeente, de "Acte van Afscheiding of wederkering" ondertekend. Onder deze Acte plaatsten 67 lidmaten hun handtekening. De Cock beschouwde de Afscheiding als een wederkeer tot de leer, de tucht en de dienst der Gereformeerde Vaders. Het ging er bij de Cock dus om de Gereformeerde leer te behouden.

Hoe kon het zover komen? Wat is de diepste oorzaak van de Afscheiding geweest? Ten diepste is het zover gekomen vanwege vijandschap tegen de gereformeerde leer die Ds. de Cock bracht. In 1832 is Ds. de Cock begonnen de gereformeerde leer te prediken en in geschrifte te verdedigen. Dit had geleid tot de schorsing van Ds. de Cock in 1833. Nadat Ds. de Cock al het mogelijke gedaan had, om met behoud van de waarheid, in zijn ambt hersteld te worden, is hij in 1834 door het kerkbestuur uit zijn ambt ontzet.

De "Acte van Afscheiding of wederkeer" werd ingediend bij de kerkelijke en burgerlijke besturen. Hierop is een vervolging tegen de Afscheidenen uitgebroken. Ds. de Cock werd tot een boete van f 150,- veroordeeld omdat

hij de volgende zondag op een bank in de kerk had gepredikt en tevens werd hij veroordeeld tot drie maanden gevangenisstraf.

Anderen sloten zich bij de Afscheiding aan. Ds. Scholte, predikant te Doeveren en Genderen, scheidde zich op 1 november 1834 met zijn kerkeraad en bijna de gehele gemeente af van de Ned. Herv. Kerk.

Het jaar daarop werden Ds. van Rhee, Ds. Gezelle Meerburg, Ds. van Velzen en Ds. Brummelkamp uit hun bediening ontzet.

Ondanks de smaad en de vijandschap kwamen de Afscheidenen geregeld samen in huizen of schuren, waar de afgezette leraars voorgingen in de prediking des Woords. De vijandschap tegen de Afscheidenen was niet zomaar verdwenen. Met een beroep op sommige artikelen van het Wetboek van Strafrecht, werd elke vergadering van meer dan 20 personen gerechtelijk uiteengedreven en de voorgangers kregen boetes opgelegd of werden veroordeeld tot gevangenisstraf. Zo moest er door de gemeente van Amsterdam aan boetes in totaal ruim f 2.000,- worden betaald. Een aanzienlijk bedrag, zeker in die tijd. Indien de boete niet betaald kon worden, dan werd de inboedel verkocht of er volgde gevangenisstraf. Ook vond inkwartiering plaats. Dit duurde in Bunschoten bijvoorbeeld tot november 1840.

In het jaar 1837 was de vervolging al aanmerkelijk minder geworden. In 1839 werd bij koninklijk besluit het bestaan van de eerste "Christelijke Afscheidene gemeente" erkend. Het werd in die tijd door Mr. van Hall geschreven dat de bijeenkomsten van de Afscheidenen helemaal niet gevaarlijk waren: "Gevaarlijk zijn deze bijeenkomsten niet, of het moest zijn voor ongeloof en afgodisterij."

Er kwam ook weer enig kerkelijk verband tussen de Afscheidenen. In 1835 werd de eerste prov. Synode gehouden te Groningen en in 1837 kwam de eerste Generale Synode te Amsterdam bijeen. Niet alle aanhangers en predikers van de gereformeerde leer gingen mee met de Afscheidenen. Er bleven rechtzinnige predikanten in de Ned. Herv. Kerk. Zij noemden de Afscheiding onbezonnen, voorbarig en lichtvaardig.

De eenheid onder de Afscheidenen bleef niet bewaard. Er ontstond een scheuring door het aannemen van een nieuwe kerkorde op de synode van Utrecht in 1837. Deze nieuwe kerkorde

is slechts van kracht gebleven tot de volgende synode die gehouden werd in 1840. Het opzij zetten van de Dordtse Kerkorde was een onberaden stap. Toch keerde de eenheid niet terug toen in 1840 de Dordtse Kerkorde weer in ere werd hersteld. Hoe kwam dit? Dit werd veroorzaakt door het vragen van erkenning en toelating aan de koning. In 1839 verzocht de gemeente van Utrecht om als "Christelijke Afscheidene gemeente" te worden erkend en toegelaten. Dit voorbeeld werd door vele gemeenten gevolgd. De gemeenten die hier bezwaar tegen hadden, noemden zich "Gereformeerde Gemeenten onder het kruis."

In het jaar 1869, op de synode van

Middelburg, is er een vereniging tot stand gebracht tussen de Gereformeerde gemeenten onder het kruis en de Afscheidenen.

Men heeft toen de naam "Christelijke Gereformeerde Kerk" aangenomen. Die naam is door de regering ook hetzelfde jaar erkend.

Vermeldenswaard uit boven beschreven periode is nog dat in 1854 op de synode te Zwolle werd besloten tot oprichting van een Theologische School. De predikanten de Haan, van Velzen, Brummelkamp en de Cock werden tot leraren aan de Theologische School benoemd.

Ds. A. van Heteren.

Willem Bilderdijk

2.

3. Bilderdijk in ballingschap (I)

In dit hoofdstuk gaat het over de Londense periode (1795-1797). Het was een nieuwe periode in het veelbewogen leven van Bilderdijk. Er is veel over de uitwijzing te doen geweest. Er waren er die bezwaren hadden tegen de uitwijzing, maar ook die het niet met de houding van deze "martelaar" eens waren.

Bilderdijk kwam in financiële nood. Zijn schulden beliepen in die tijd f 18.669,13, toen een buitensporig hoog bedrag. Hij schatte nog wel f 40.000,- te goed te hebben van cliënten, maar maande niet aan tot betaling.

Hij dacht spoedig te kunnen terugkeren. Hij onderhield briefwisseling met zijn vrouw. Deze zag zich genoodzaakt de rijk voorziene bibliotheek, die toen 6.000 werken telde, tot dekking van schulden te verkopen.

Bijna 30 jaar na de uitwijzing schreef Bilderdijk aan Da Costa, dat hij na de aanzegging om Den Haag te verlaten zich in de eenzaamheid van zijn studeervertrek tot de overpeinzing van zijn toekomst en voorleden terugtrok, dat als bij toeval zijn oog in de opengelegde bijbel viel en hij de woorden van de apostel uit 1 Corinthe 10:13 las: "Ulieden heeft geene verzoeking bevangen dan menselijke, doch God is getrouw, welke U niet zal laten verzoocht worden boven hetgeen gij vermoogt, maar Hij zal met de verzoeking ook de uitkomst geven, opdat gij ze kunt verdragen".

Van der Zwaag meent dat in het licht van dit tekstwoord de verdere levensloop van Bilderdijk als een centraal

thema kan worden beschouwd. Ook in zijn gedichten laat Bilderdijk uitkomen wat er in zijn hart leeft. Hij dicht o.a.:

*Ik buig het hoofd in zielbetrouwen,
En hoe uw slaande hand my grieft,
Ik kan het als een gunst aan-
schouwen*

En voel dat gy my teder lieft.

Van Leiden ging Bilderdijk naar Amsterdam. Daar ontmoette hij zijn oude vader, familieleden en ook zijn vrouw met de kinderen. Van Amsterdam ging de reis per schip verder naar Groningen. Daar werd hij hartelijk ontvangen. Hij kon daar niet blijven. Via Delfzijl vertrok hij per schip naar Emden en vandaar op een open en hossende wagen naar Bremen en ten slotte naar Hamburg. Hier kwam hij, zoals hij aan zijn vrouw schreef, een week later aan, door gedurige stormwind, sneeuw, hagel en slagregen gekweld doodlijk vermoeid en geheel uitgeput aan. In Hamburg woonden naar schatting 20.000 à 30.000 Franse en Hollandse uitgewekenen. Daar kreeg Bilderdijk gemakkelijk een kamer.

De echtelijke verhouding werd er na de verkoop van de bibliotheek niet beter op, maar aan echtscheiding werd nog niet gedacht. Dat blijkt wel uit de briefwisseling.

Eind 1795 vestigt Bilderdijk zich in Londen. Hij probeerde daar zelf in zijn levensonderhoud te voorzien. Hij kwam in aanraking met de familie Schweickhardt met zeven kinderen. Deze ontving de balling hartelijk. Bilderdijk kreeg oog voor de oudste dochter, Catharina Wilhelmina. Hij

had aanvankelijk een vaderlijke gene- genheid voor haar, maar later werd dat anders. De relatie werd ver- trouwelijker. De verhouding tussen Bilderdijk en zijn eigen vrouw werd koeler. De situatie is van alle kanten erg moeilijk. Van der Zwaag gaat er vrij uitvoerig op in. Wij volstaan er mee te vertellen dat Bilderdijk op 18 mei 1797 met Catharina in het huwelijk treedt. Hij vertrekt naar Brunswijk. Zij volgt later. Het duurde nog geruime tijd voor ze met Bilderdijk was verenigd.

4. Bilderdijk in ballingschap (II)

Dit hoofdstuk gaat over de Bruns- wijkse periode (1797-1806).

Brunswijk was in de laatste jaren van de 18e eeuw een ware verzamelplaats van Hollandse en Franse uit- gewekenen. Bilderdijk kreeg een kleine toelage in geld van de hertog en probeerde verder door het geven van privaattlessen zo goed mogelijk in zijn onderhoud en dat van Catharina Wil- helmina te voorzien.

Van der Zwaag beschrijft hoe het verder ging in de onderlinge ver- houding, die in werkelijkheid wan- verhoudingen waren geworden. Het slot was dat op 25 februari 1802 het huwelijk tussen Bilderdijk en zijn vrouw ontbonden werd verklaard. Bil- derdijk had toen al kinderen bij Catha- rina Wilhelmina gekregen, die Bil- derdijk als zijn wettige vrouw beschouwde. Bilderdijk achtte het huwelijk met haar voor God gesloten en dat was naar zijn opvatting genoeg. Op wetenschappelijk gebied ont- plooidde Bilderdijk een indruk- wekkende activiteit. Hij wijdde zich met voorliefde aan de taalkunde en de poëzie. Hij had zijn vrienden. Hij leed armoede, werd gekweld door slape- loosheid. Soms bracht hij 7, 8, ja 10 etmalen door zonder zelfs in te slui- meren. Van der Zwaag acht het moge- lijk dat hier dichtsterlijke overdrijving in het spel is.

Ook verder had Bilderdijk een moeilijk leven. Hij heeft vele kinderen door de dood verloren. Zorgen over de opvoe- ding van zijn oudste dochtertje Louisa waren er ook.

De ballingschap ging Bilderdijk hoe langer hoe zwaarder vallen. Hij hoopte op een benoeming als hoogleraar. Hij had contacten met vrienden in het va- derland. Die wilden hem helpen, maar de tegenstand van velen verhinderde dat Bilderdijk professor werd, hoewel zijn bekwaamheid op velerlei gebied moest worden erkend.

Bilderdijk kon naar het vaderland

terugkeren. Met een ziek lichaam ging hij te Hamburg aan boord van een tjalk. De zeelucht deed hem goed. Onderweg kwam er nog een zware storm. Maar tenslotte zette Bilderdijk zijn voeten op geboortegrond. Hij dichtte:

*'k Heb dan met mijn strammen voet
Eindelijk uit d'onstuimen vloed
Hollands vasten wal betreden!*

5. Bilderdijk tijdens koning Lode- wijk Napoleon

Hij was elf jaar in ballingschap geweest. In ons vaderland was veel veranderd, niet alleen in staatkundig opzicht, maar ook in de wereld van de letteren. Bilderdijk voelde zich na zijn terugkeer een vreemdeling.

Hij droeg ouderwetse kleding: de drie- kante hoed, staatsierok en korte broek, die het stempel droeg van de vorige eeuw en zo kleedde hij zich opzettelijk tot aan zijn dood. Zijn gezicht droeg tengevolge van de doorstane beproe- vingen de sporen van vervroegde ouderdom.

Bilderdijk had omgang ook met tegen- standers. Een bezoldigd ambt begeerde hij niet, wel een professoraat en dat kreeg hij niet. Hij zocht met het ver- richten van rechtsgeleerde arbeid en het schrijven van artikelen in zijn onder- houd te voorzien. Ook vrienden ver- leenden hem financiële bijstand.

In koning Lodewijk Napoleon, die veel belangstelling had voor wetenschap, kunst en cultuur, ontving Bilderdijk een koninklijke mecenas tot aan het einde van diens regeringsperiode. De koning

wilde graag partij trekken van de opmerkelijke capaciteiten van de dichter en verleende hem daartoe ver- schillende opdrachten. Men heeft de houding van Bilderdijk niet weten te waarderen, in verband met zijn onwrikbare trouw aan Oranje. Maar men moet niet vergeten dat Bilderdijk aan de monarchie, al betrof het dan een buitenlandse vorst, de voorkeur gaf boven de regentenaristocratie.

Bilderdijk had een hoge escha- tologische toekomstverwachting, die versterkt werd door de staatkundige gebeurtenissen in ons werelddeel.

Doordat op 12 januari 1807 Leiden door een vreselijke ramp - een schip met buskruit kwam in de stad tot ont- ploffing - getroffen werd, waarbij het huis van Bilderdijk ook onbewoonbaar was geworden, verhuisde Bilderdijk naar Den Haag. Later keerde hij naar Leiden terug.

Nog vele teleurstellingen moest Bil- derdijk ondervinden. Hij had het zelf moeilijk en was voor anderen ook moeilijk. Werken, studeren, dichten was zijn lust en zijn leven. De taal- kunde had de liefde van zijn hart.

De dagen van het koninkrijk Holland waren geteld, dus ook van koning Lodewijk. Holland werd bij het kei- zerrijk ingelijfd. Lodewijk deed op 4 juli 1810 afstand van de troon.

Bilderdijk bleef de koning in dankbare herinnering houden.

Er brak nu echter een geheel andere periode in zijn leven aan.

B.

De troost der verkiezing

2.

(naar aanleiding van het gelijk- namige boek van ds. L. Vroeg- indeweyj)

"God heeft Zich een volk uitverkoren om hen in de zaligheid te brengen. Wanneer heeft God dat volk uit- verkoren? Vóór de grondlegging der wereld. Wanneer wij niet méér weten te zeggen dan dat God alle mensen heeft uitverkoren om aan hen het evangelie te prediken, dan hebben we een bood- schap die tekort schiet. Bij deze leer der verkiezing wordt God de afwachtende God, Die machteloos staat tegenover de mens. Zó wordt van Hem niet in de Schrift gesproken. Hoever de Schrift ook mag gaan op de lijn der aanbieding en hoezeer de mens ook verant- woordelijk wordt gesteld - God zorgt

ervoor dat al de uitverkorenen tot Christus komen. De uitverkorenen mogen nog zo aan God vijandig zijn gelijk Saulus van Tarsen - zij worden getrokken uit de macht der duisternis. Die God tevoren gekend heeft, worden geroepen en dan moeten zij komen. Dit roepen Gods is onwederstandelijk."

Het is enkele tientallen jaren geleden dat wijlen dominee L. Vroegindeweyj deze regels - en vele andere - schreef in De Waarheidsvriend, het wekelijks verschijnend blad van de Gere- formeerde Bond. Hij deed dat, zoals we al zagen, in het kader van een arti- kelenreeks waarin hij de inhoud van de Dordtse Leerregels voor de lezers besprak. Heel uitvoerig! Die serie bestreek namelijk een tijdsduur van

wel vijftien jaren - van 1954 tot 1969. Dat laatste jaar was ook zijn sterfjaar. Bijna had hij zijn bespreking afgerond. Nog slechts een enkel artikel... Het heeft niet zo mogen zijn.

We willen vanaf nu samen gaan lezen in de artikelen die sinds kort zo prachtig in boekvorm zijn samengebracht. Toch eerst nog een enkele formele opmerking over de boeken zelf. Ze zijn een sieraad voor de kast - gevat in donkerrode kunststofband met goudopdruk. Aan de vormgeving is veel zorg besteed. Jammer is wel dat er nogal eens een zetfoutje is blijven staan. De oorspronkelijke artikelvorm is gehandhaafd. Wel hebben de bewerkers het geheel in kleinere stukjes verdeeld en deze van tussentitels voorzien. Wat mij betreft had de bewerking iets vrijer mogen zijn. Zo zijn bijvoorbeeld ook de correcties die ds. Vroegindewey zelf aanbracht, waarin hij terugkwam op foutjes in vorige artikelen, integraal overgenomen. Dat alles behoeft echter nauwelijks in mindering te komen op de waardering van deze (her)uitgave. Integendeel - we mogen de stichting die zich voor de bundeling van deze artikelen beijverde erg dankbaar zijn voor haar uitstekende initiatief.

Laten we beginnen met te bezien wat wijlen ds. Vroegindewey ertoe dreef zich zo omstandig met de Canones van Dordt bezig te houden. Dat wordt ons gemakkelijk gemaakt, want hij gaf er zich breedvoerig rekenschap van in de Inleiding die aan het geheel voorafgaat.

Christelijk en gereformeerd

Allereerst wijst hij erop dat het in de Leerregels om een door-en-door *Christelijke aangelegenheid* gaat. Wat onze vaders formuleerden ligt niet aan de omtrek van de leer, het gaat hier niet om een marginaal belang, maar de besproken zaken betreffen het middelpunt, het hart van de Christelijke leer. Het gaat om de soevereine genade van God die verheerlijkt wordt in de verlossing en de zaliging van zondaren; van dezulken die door hun diepe val dood zijn door de zonden en misdaden. Het gaat om de verkiezing tot zaligheid - dat wil zeggen om het voornemen Gods en om het werk Gods dat Hij in Christus en door zijn Geest werkt om zondaren zalig te maken. Het gaat om de vrijheid van Gods genade, om het geheim van Zijn genade en om het rechtvaardige van Zijn genade. De Heere mag immers kiezen wie Hij wil. Hij mag dat doen om volkomen ver-

borgen redenen. Hij is altijd rechtvaardig in alles wat Hij doet.

De zozeer Christelijke thema's die in de Leerregels van Dordt aan de orde komen zijn ook van het grootste gewicht uit gereformeerd oogpunt. De leer van de verkiezing is immers het hart van de gereformeerde leer. Dat komt omdat - zo ergens, dan in de leer van de Reformatie - de diepte van de val in Adam en de radicaliteit van de zonde zo reëel worden gepeild. In de waarlijk gereformeerde prediking ligt, naar een uitdrukking van ds. Vroegindewey, de mens "morsdood". Uit en van zichzelf komt niemand tot enige beweging naar God toe. De grond van Gods genade ligt geheel in Hemzelf.

De Synode van Dordrecht uit 1618/1619 heeft bij alles wat ze daarnaast verrichtte vooral één ding gedaan: zij heeft de Bijbelse, de met recht zo te noemen Christelijke gereformeerde leer gehandhaafd - de leer namelijk van de vrije en soevereine genade - en ze heeft deze leer verdedigd tegenover de leer van de remonstranten, die in het wezen van de zaak niet anders bevatte dan een herhaling van de oude semi-pelagiaanse leer in een nieuwe vorm. Een opvatting waarin aan de mens nog hebbelijkheden en mogelijkheden worden toegekend.

Welnu - wijlen ds. Vroegindewey achtte het in de jaren vijftig en zestig van groot belang er rekenschap van te geven wat gereformeerd (of zo u wilt: reformatorisch) is. Opdat de lezers van de Waarheidsvriend de leer van de Reformatie zouden kennen, achtte hij het nuttig de Leerregels samen door te lezen. Dit motief komt door de boeken heen telkens terug. Het is uitermate nodig dat de gemeente weet wat gereformeerd is! Want, zo schrijft hij elders, alle leer en prediking die niet gereformeerd is, brengt eigenlijk een Evangelie waaraan de mens zoals hij waarlijk is, niets heeft.

Wat is dan gereformeerd? Aan de hand van de belijdenis van Dordt zou dat in vijf punten aan te geven zijn, min of meer samenvallend met de vijf hoofdstukken van de Leerregels. In de Engelstalige wereld noemt men ze "the five points of Calvinism". Gewoonlijk worden ze als volgt omschreven: 1. de totale verdorvenheid van de mens, ofwel zijn absolute doodstaat en volkomen onmacht en onwil ten goede; 2. de onvoorwaardelijke en soevereine verkiezing van Godswege; 3. de persoonlijke verzoening door het bloed van de Heere Jezus Christus; 4. de onwederstandelijke genade, ofwel de

effectieve roeping als werk van de Heilige Geest, en 5. de volharding, of beter: de bewaring der heiligen. Ik ben ervan overtuigd: wie gereformeerd is, belijdt deze zaken, deze "vijf stukken" als waarheid en als geheel overeenkomstig Gods Woord. En in de Dordtse Leerregels hebben we een uitnemende uiteenzetting en verdediging van deze leer. In de volgende artikelen zou ik willen laten zien hoe ds. Vroegindewey deze hoofdpunten bespreekt.

Dwalingen

Hiermee hangt het volgende argument nauw samen. Ook om allerlei dwalingen van deze tijd aan te wijzen, biedt de behandeling van de belijdenis der kerk de beste gelegenheid, aldus de schrijver. De Leerregels ontstonden in een crisistijd van de kerk, namelijk toen de waarheid van Gods eenzijdige genade weersproken werd. Zowel in de vijftiger en zestiger als in de negentiger jaren van deze eeuw is het nog niet anders. Het is dan ook heel goed het antwoord van onze vaders nog een accent te geven.

Ds. Vroegindewey noemt ze bij name: hen namelijk bij wie hij in zijn tijd een afwijken van Schrift en belijdenis signaleert. De naam van Karl Barth komt op veel plaatsen van zijn boeken voor. En met de stukken toont hij aan dat deze grote theoloog, deze "kerkvader van de twintigste eeuw", op menig punt geen recht doet aan het getuigenis van de Heilige Schrift. Ook degenen die zich wel gereformeerd noemen, maar het naar het oordeel van de schrijver ten diepste niet zijn, krijgen nog al eens een beurt. Bijvoorbeeld zij die op subtiële wijze de leer van de erfzonde negeren of zelfs ontkennen. "Het valt mij hoe langer hoe meer op dat (veel) predikanten (...) deze semi-pelagiaanse leer blijken te huldigen. Ze zijn bang voor de prediking der uitverkiezing en nu vervallen zij, hoe gering ook, in de dwaling van de vrije wil." Zeer scherp is de schrijver tegen zulken. En tegen hen die heimelijk of openlijk veronderstellen dat het ware geloof bij de gemeente min of meer automatisch aanwezig is.

Vanwaar komt zulk een dwaling? Ontrouw aan de gereformeerde belijdenis!, aldus ds. Vroegindewey. En ze komt daaruit voort dat men de Schrift niet verstaat, niet wil verstaan in al haar diepte en scherpte. Ik besluit met een citaat dat hierop aansluit.

"Men luistert veel te weinig naar de Heilige Schrift. Daar staat het heel

rs in dan vele dominees preken. Het is veel onmogelijker om zalig te worden dan in de allermeeeste predikaties uitkomt. Het is ook veel meer mogelijk bij God dan de meesten zeggen. (...) Wie zijn er uitverkoren? Zekere personen die niet beter en waardiger zijn dan anderen. Er is uiterlijk geen verschil. Maar die het overkomt dat God hem arresteert en gevangen zet onder de Wet, die zegt: "Slechter dan alle anderen. God heeft de allerslechtsten uitverkoren. Niet beter of waardiger". In hun eigen

gedachten slechter en onwaardiger. Is dit dan misschien het kenmerk dat de natuurlijke mens kan helpen? Alleen de Geest Gods maakt arm, ellendig, jammerlijk, blind en naakt. En die dit gemaakt is, denkt maar aan één ding: vermoedelijk ben ik verworpen, maar ik zal mijn Rechter om genade bidden. Misschien zal Hij horen! Zulken zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid. En dat maakt God ze bekend."

(wordt vervolgd)

Middelharnis, J.M.J. Kieviet.

Uit: Ervaring rijker

Angst

2 Korinthe 7:10. Want de droefheid naar God werkt een onbevrouwelijke bekering tot zaligheid; maar de droefheid der wereld werkt de dood.

"Ik stik van de angst. Vooral 's nachts. Ik slaap zo slecht en heel vaak heb ik dromen over de dood en de wederkomst. Soms word ik bijna gek. Dat denk ik dan. Ik slik ontzettend veel slaappillen en kalmeringstabletten, maar het helpt niet.

...Vaak loop ik dagen rond met een vreselijke hoofdpijn. Dan ben ik nog banger om te sterven. Altijd dat gevoel dat ik niet oud zal worden. Ik kan er niet meer tegenop.

...Hoe kom ik van mijn angsten af. Ik kan toch niet mijn hele leven kalmerings- en slaappillen slikken?"

Je schreef ons over je angsten. En daarmee is inderdaad moeilijk te leven. Maar ik zeg ook onmiddellijk dat het niet onmogelijk is om met angsten te leven. Het is maar net waar je met je angsten terecht komt. Veel van Gods kinderen hebben angsten uitgestaan. Lees er de psalmen maar op na. In Psalm 116 deelt de dichter ons mee, dat de banden van de dood hem hadden omvangen en de angsten van de hel hem hadden getroffen. Waar hij het ook zocht, hij vond slechts benauwdheid en droefenis. Maar wanneer hij, en dat is pure genade, de Naam des Heeren begint aan te roepen met de woorden: "Och, Heere, bevrijd mijn ziel", dan komt zijn zaak er wel even anders voor te staan. Nu zegt hij: onze God ontfermt zich.

Helaas staan ontzettend veel jongeren hier niet bij stil. Dat is jammer, omdat

je zo eigenlijk je genezing en je bevrijding in de weg staat.

Jij vindt het leven ook moeilijk. Dag en nacht angst en (hoofd)pijn. Dat zal vast niet meevallen. Maar hopeloos hoeft onze situatie niet te zijn als we onze nood bezien in het licht van het Woord. Dat Woord kan het donker op doen klaren. Het Woord werkt immers samen met de Heilige Geest. En die Geest is het Licht dat letterlijk alle nevels op doet klaren. Wanhopen kan je soms aan mensen, inclusief jezelf. Mensen kunnen ontzettend tegenvallen. Maar de Heere is nog nooit tegengevallen voor mensen die Hem zoeken.

Dit moest ik eerst even kwijt.

Aandacht

Je bent een meisje van zeventien jaar en je zit op de middelbare school. Die school blijkt toch nog wel behoorlijk veel betekenis voor je te hebben, want die geeft jou de gelegenheid goede cijfers te halen, en dat geeft je weer het gevoel dat je het goed gedaan hebt. Ik denk hieruit te mogen afleiden, dat je behoefte hebt aan waardering. Dat is op zich niet verkeerd als het maar niet de spuigaten uitloopt. Teveel aandacht vragen voor jezelf is nooit goed. Als de Heere in ons leven komt, krijgen we God en onze naaste in het vizier. De Heilige Geest stort liefde uit in je hart, zodat je de Heere en zelfs je vijanden gaat liefkrijgen.

Ik leg hier even de nadruk op, omdat je zelf schrijft, dat je omgeving denkt dat jij te veel aandacht wilt hebben en de andere gezinsleden te weinig aandacht gunt. Er zijn zelfs psychologen, een ouderling en een leraar aan te pas

gekomen. Overgebleven zijn je angst, je hoofdpijn en je slaaptabletten. En jouw vraag is: hoe kom ik daar vanaf?

Bekering

Je denkt zelf al in een bepaalde richting en dat is de bekering. Inderdaad lost de bekering, de omkeer van ons leven door de Geest van Christus, vele problemen op. Augustinus schreef: Gij hebt ons tot U geschapen en onrustig is ons hart totdat het rust vindt in U. Nou, daar zoek jij naar. Je zou graag vrede in je hart willen hebben. Tussen haakjes: je schreef dat jij deze dingen in de kerk gehoord hebt. Wat een geluk dat de Heere je daarmee in je leven confronteert. Ook al schrijf je zelf terecht dat verstandelijke kennis niet voldoende is. En dat is ook zo. Veel mensen zijn met verstandelijke kennis van het Woord, dat hen veroordeelde en het Evangelie van Christus dat ons wil vertroosten, verloren gegaan. Daar zijn talloze bijbelse voorbeelden van te geven. Ik ben er blij mee, dat jij dat onderscheid nog aanvoelt. Er is natuurlijk meer nodig. Niet minder dan de onweerstaanbare kracht van de Heilige Geest.

Angst en haat

Ik ga nu eens even in op jouw angsten. Je zegt: ik droom van de dood en de wederkomst. Ik ben bang dat ik niet oud zal worden. En waarom ben je bang? Je zegt dat zelf niet uitdrukkelijk. Maar dat is volgens mij omdat je in diezelfde kerk hoort, dat sterven niets minder betekent dan God ontmoeten. En laten we maar heel duidelijk zijn: daar zie je tegenop. Dat kun je niet omdat je, zoals je zelf zegt, onbekeerd bent. En onbekeerd zijn betekent eigenlijk, dat je met je rug naar de Heere toestaat. On-bekeerd zijn wil zeggen: niet-omgekeerd zijn. En terecht leg je een verband tussen de angsten die je hebt en dat niet-omgekeerd zijn. Maar nu hoop ik ook dat je eerlijk onder ogen wilt zien, dat jouw onbekeerd zijn heel concreet bestaat uit het feit dat je op gespannen voet leeft met personen uit je naaste omgeving. En laten we niet vergeten, dat zulke spanningen en dagelijkse conflicten je bekering danig in de weg kunnen staan. Wij bedroeven zodoende de Heilige Geest. Als haat ons hart vervuld heeft, houdt die haat eigenlijk de Heere, de liefde Gods in Christus, de Heilige Geest tegen. Stefanus zei eens tegen de joden: jullie weerstaan altijd de Heilige Geest. Bovendien moet je je heel goed realiseren, dat

waar haat en wrok in je hart leeft, de duivel vrij spel heeft. Hij is ook om 't zo eens te zeggen de generaal van de angst. Zoals een generaal zijn troepen bevel geeft om aan te vallen, zo sommeert de duivel de angst om in jouw leven huis te houden. Paulus zei eens: zijn listen zijn mij niet onbekend.

Concreet

Hoe kom ik van mijn angsten af? Jij zegt: Ik moet bekeerd worden. Het moet! Want, denk jij, dan komt het met die angsten ook wel goed. Dan krijg ik vrede in mijn hart. Je hebt gelijk. Alleen moet ik je dan op een paar dingen wijzen: je moet niet vragen om bekering en aan de andere kant berusten in het feit, dat je overhoop ligt met je allernaaste familieleden. Je schrijft "ik doe niet eens meer moeite om van dat haatgevoel af te komen. Voor mij hoeft het niet meer." Nee, bekering, inclusief het schuldbesef waarvan jij zegt dat je dat toch eerst moet beleven, begint heel concreet met belijdenis van zonden die de Heilige Geest bedroeven.

Dan voel je dat bekering betekent tegen jezelf in bidden. Als we dat niet doen, hebben de onvrede en de angst de overhand. Dat moet je wel goed bedenken. Je kunt niet sterven. Je droomt van de dood en de wederkomst. Gelukkig dat je ook nog beseft dat bekering tot God, echte schuld-belijdenis, uitkomst kan geven. Dat lees ik ook in Psalm 32.

Schuldbesef in Handelingen 2

Je vroeg: hoe kom ik aan *schuldbesef*? Het antwoord is heel eenvoudig: door de verlichting van je hart door de Heilige Geest. Van de 3.000 op de Pinksterdag lees je in Handelingen 2:37 "zij werden verslagen in het hart". Verslagen, doorstoken met het zwaard van de Heilige Geest. Zo noemt Paulus in Efeze 6:17 het Woord van God. Op die Pinksterdag overtuigde de Heilige Geest 3.000 mensen. En weet je welke zonde op die dag aan het licht kwam? De haat tegen de Heere Jezus, die gekomen was niet om onze ziel te verderven maar juist om te behouden. Petrus had zijn gehoor geconfronteerd met de zwaarste zonde en dat is het ongeloof. Want door het ongeloof was er geen plaats voor de Heere Jezus in hun leven. Daarom hebben ze Hem dan ook aan het kruis geslagen.

Geen wonder dat ze verslagen van hart werden, toen de Geest van de levende Christus hun ogen opende. Geloof maar dat ze toen ook angstig geworden

zijn. Hoe moesten ze nu verschijnen voor die God, Die dezelfde Jezus Die zij gekruisigd hadden als Koning had verhoogd? Hoe kunnen vijanden van Jezus, Die de Gezalfde des Vaders is, nu voor God verschijnen!

Het verlossende Woord

Maar de Geest liet het daar niet bij. Toen zij in hun angst en verslagenheid riepen tot de apostelen: "Wat zullen wij doen, mannen broeders?" (ze zien het ook absoluut niet meer zitten), hoorden zij het verlossende woord uit de mond van Petrus: "Bekeert u en een ieder van u worde gedoopt in de Naam van Jezus Christus tot vergeving van zonden". Vergeving van de zonden door een vertrouwen van het hart op het werk en de kruisdood van Jezus Christus.

En weet je wat nu zo wonderlijk is: dat op de dag waarop de Heilige Geest door de Vader werd gezonden, Petrus niet alleen die 3.000 bange en verslagen harten vertroostte, maar ook hun kinderen. "Want u komt de *belofte* toe en uw kinderen, en allen die daar verre zijn, zovelen als er de Heere onze God toe roepen zal". En dat zijn wij. De heidenen. Ook wij zijn op die Geest aangewezen. De Geest Die onze angsten kent en ervan bevrijdt of soms daarmee leert leven. En nog wel tot ons voordeel! Nog sterker: we zijn niet alleen op de Geest aangewezen, maar Die wordt ook beloofd. Ik denk aan Lukas 11:13. Daar zegt de Heere Jezus tot Zijn leerlingen en volgelingen: "Indien dan gij die boos zijt weet uw kinderen goede gaven te geven, hoeveel te meer zal de hemelse Vader de Heilige Geest geven degenen die Hem bidden!"

Tenslotte: die Geest spaart ons niet. Als Hij ons hart verlicht, zien wij, en dat

veroorzaakt een groot verdriet, onze tegenstand tegen de Heere en onze naasten. Die verlichting kan zelfs grote angst veroorzaken. Maar in die angsten laat God je niet ondergaan. Dezelfde Geest die van zonden overtuigt, wijst op de ruimte van Gods vergevende liefde vanwege het werk van Jezus Christus. Hij doet ons hopen op Zijn heil. Hij stort liefde uit in ons hart. Liefde van God tot God en onze naasten. Dat geeft een vrede die alle begrip te boven gaat.

Je schreef dat drie psychologen, een leraar en een ouderling het niet konden klaren. Maar met deze Geest ben je echt geholpen. Dan eindig je niet in je angsten buiten God in die buitenste duisternis. Paulus schrijft aan de christenen in Korinthe (2 Korinthe 7:10): de droefheid van de wereld werkt de dood. Maar de *droefheid naar God* werkt een onberouwelijke bekering tot zaligheid. Dat is een bekering die niet tegenvalt! Een bekering die uitloopt op het volle licht.

N.B. In het vorige nummer van ons blad stond een bespreking van het boek: *Ervaring rijker*. We schreven daarin dat we veel goeds in het boek vonden. We maakten de opmerking dat lang niet altijd de vragen bij jongeren en ouderen voortkomen uit rechte geestelijke nood. We spraken de vrees uit dat bij de beantwoording daarmee niet voldoende rekening is gehouden. Daarmee bedoelen we in geen geval het boek als geheel af te keuren. Deze gedachte is wel opgekomen. Daarom leek het me goed om bovenstaande bijdrage van onze ds. Van der Meij in ons blad op te nemen.

B.

Voor de jeugd

Gekakel in het kerkelijke kippenhok

3.

Beste vrienden, jong en oud

De beslissing aangaande de vertaling was dus gevallen op de generale synode te Haarlem-Santpoort in het jaar 1962. Daar is natuurlijk op de generale synode veel meer gebeurd dan alleen de beslissing omtrent het al of niet gebruiken van de nieuwe vertaling. Doch die zaken laat ik verder maar rusten.

Dit is zeker: De kip was geslacht. Als ik nu weer over een "kip" spreek, dan

bedoel ik daar natuurlijk mee de kwestie omtrent de vrijgeving van de vertaling. Je kunt met kippen nu eenmaal alle kanten uit. Dat zal inmiddels de lezer wel duidelijk zijn geworden. De een kreeg de linkerhelft, dat was de grootste helft - 33 stemmen. De ander kreeg de rechterhelft, dat was de kleinste - 15 stemmen.

De meerderheid was verrukt (blij!).

De minderheid was bedrukt (bedroefd?).

Ik heb achter die twee woorden maar een vraagteken gezet, omdat ik geen hartekenner ben, en uit de aard der zaak

niet weet van hoedanige aard die blijdschap en die droefheid geweest is. Hoe diep heeft het gezeten? Dat weet God alleen. Dat ik inmiddels omtrent beiden wat twijfels heb, zal een ieder wel begrijpen. Want waarlijk blijde zijn, kan men alleen zijn, wanneer men het in de Heere is. En waarlijk bedroefd zijn, komt alleen voor, wanneer het door de Heilige Geest wordt gewerkt. En dat is nu naar beide kanten voor mij maar de vraag.

Op die bewuste vergadering - dat komt er even tussendoor - zijn we ook nog op de foto gegaan. Ik kijk daar nog wel eens naar. Velen van degenen die toen nog leefden, zijn er niet meer. En anderen die toen in de kracht van het leven verkeerden, waar ik toen zelf ook bij behoorde, zijn oud geworden en de verdwijning nabij. Het ene geslacht gaat en het andere komt. Zo gaat het in de kippenwereld en ook in de mensenwereld. Het passeert zelfs kerkelijke afgevaardigden niet.

Wat de bedoeling van die foto geweest is, is me nog niet recht duidelijk. Misschien is het deze geweest, dat we ondanks de verscheidenheid, toch allemaal een eenheid vormden. De afgevaardigden staan er allemaal goed op. Het heeft zelfs de schijn van "goedsmoeds". Op een foto is dat nog te maken. Want hoe gaat dat? Degenen die op de foto moeten, worden opgesteld. De fotograaf komt. Hij wil natuurlijk zijn werk zo goed mogelijk doen. Hij bekijkt de gezichten. Die stonden van allen nu niet bepaald even prettig. En hij wil ze toch goed op de foto hebben. Daarom zegt hij: "Heren, niet zo somber!" En een glimlach klaart het gezicht een beetje op. Bij de een wat meer, bij de ander wat minder. Terwijl hij met zijn apparaat schietklaar staat, hoor je "klik", en het is gebeurd. De heren worden bedankt! En hij vertrekt. De andere dag was het resultaat van des mans werk te zien, en, het moet gezegd, het zag er goed uit, doch dat is dan natuurlijk alleen naar de buitenkant. Na een korte pauze werd de vergadering voortgezet — tot het einde. Aan alles komt nu eenmaal een eind. Vergaderingen kunnen lang duren. Een mens kan lang leven. Maar het einde komt. En dan houdt het "gekakel" op. Hoe zal het dan zijn? Een pastorale vraag te midden van dit gedeeltelijke synodale verslag, lijkt mij geen overbodige zaak.

Toen de vergadering afgelopen was, moest de voorzitter nog een slotwoord

spreeken. Dat was hem, vaardig ter tale als hij is, wel toevertrouwd. Allen werden hartelijk bedankt voor hun medewerking tot het welslagen van deze synodale vergadering. Er was wat spanning geweest. Doch de vrees voor een eventuele verwijdering, om nog niet te spreken van scheuring, was beschaamd geworden. Want, ondanks alle verscheidenheid vormden we toch een eenheid. We bleven verenigd rondom de ene bijbel, zoals de Heere God hem ons gegeven heeft. Het oude testament in de hebreeuwse taal en een weinig in de chaldeeuwse taal; en het nieuwe testament in de griekse taal. Want zo hebben we toch de bijbel gekregen. En of je nu een oude of een nieuwe vertaling leest of gebruikt, het doet aan de inhoud niets af.

Daar werd ter vergadering niet meer over nagekakeld. De stemming had beslist, en naar goed kerkelijk gebruik moet de minderheid zich altijd bij de meerderheid neerleggen, tenzij men "gegronde" bezwaren heeft, op grond waarvan men het met de genomen beslissing niet eens is. Doch die kwamen op dat moment niet boven water.

Eén van de prae-adviseurs sprak ook nog een enkel woord. Hij had geen vrees gehad. Hij had van meet af gedacht dat het wel mee zou vallen. En hij was blij dat het zo verlopen was.

Zo gingen we dan, om kort te zijn, naar de gezamenlijke laatste synodale maaltijd, waar de één een dode halve kip op zijn bord kreeg, en de andere kreeg ook een dode halve kip op zijn bord. De een de rechterhelft en de ander de linkerhelft. Doch in de smaak was er aan de tafel geen verschil. En het smaakte, zo als reeds is opgemerkt, een ieder goed.

Na het einde van de maaltijd ging een ieder dus met een dode halve kip in zijn maag naar huis. En onderweg begonnen die dode halve kippen, halve dode kippen te worden. Daar we altijd van links naar rechts tellen, gingen degenen die de linkerhalve kip in hun maag hadden, vanuit Haarlem-Santpoort gezien, naar het Noorden. En degenen die de rechterhalve hip in hun maag hadden, gingen vanuit Haarlem-Santpoort gezien, naar het Zuiden.

En toen men thuis gekomen was, waren die halve dode kippen hele levende kippen geworden. Elke kip ging weer naar zijn eigen hok en klom weer op zijn eigen stok. Zo gaat dat nu eenmaal in een kippenhok. En..... zo gaat het ook in de kerk.

Want toen de afgevaardigden thuis kwamen hadden zij hun achterban niets nieuws meer te vertellen. Want de Pers, dat zijn mensen die de kranten moeten vullen, was ook ter vergadering aanwezig. En het dagblad TROUW, dat toen door de meesten trouw gelezen werd, met nog wat aanverwante bladen - het R.D., de verantwoorde krant, bestond toen nog niet - had het volk het al verteld dat de Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde kerken, te Haarlem-Santpoort vergaderd, de nieuwe vertaling had vrijgegeven voor het gebruik in de eredienst. Of ze er ook bij vermeld hebben dat de generale synode ook had besloten "dat zij gezien de huidige situatie het gebruik van de Statenvertaling raadzaam achtte", weet ik niet. Ik weet wel, dat toen men thuis gekomen was, en de andere morgen opstond - kippen staan op tijd op - dat toen het gekakel weer begon. Iedereen verhief zijn stem. De minderheid niet het minst. Al gauw verscheen er een brochure waarin de nodige kritiek op de nieuwe vertaling geleverd werd. Daar was veel belangstelling voor, zowel binnen ons kerkverband, alsook naar buiten. Dit tot voordeel van de drukker!

Nu hoop ik een nuchter man te zijn, die met twee benen op de grond staat. Dat is met een linker- en een rechterbeen. Om vooruit te komen, moet ik ze allebei gebruiken. Dat zal voor een ieder duidelijk zijn. Of het voor een ieder duidelijk is, wat ik nu weer bedoel, weet ik niet. Daarom wil ik het wel verduidelijken, opdat niemand de gedachte zou krijgen dat ik een man ben, die op twee gedachten hinkt. Zie 1 Kon. 18:21a (Statenvertaling).

Het linkerbeen is de theorie en het rechterbeen is de praktijk. Het linkerbeen is de idealiteit en het rechterbeen is de realiteit. Het linkerbeen zegt hoe het moet. Het rechterbeen zegt hoe het gaat. Deze twee kloppen helaas niet altijd - of nooit - op elkaar. Want om te zeggen hoe het moet, is nog niet zo moeilijk. Doch om het te doen zoals het moet, is niet zo gemakkelijk. Dat leert de praktijk iedere keer weer. Om het heel concreet te zeggen: "Elk kerklid moet een waar gelovige zijn". Want zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen. Dat is duidelijke bijbeltaal. Doch elk kerklid is daarom nog geen waar gelovig lid. Ideaal en werkelijkheid liggen ten deze ver uit elkaar. En toch moet ik in de praktijk van het kerkelijke leven met beiden rekening houden. Ik moet dus mijn

beide benen gebruiken om verder te komen. We hopen dan de volgende keer verder te gaan, doch niet voor we vraag hebben achter gelaten, die aldus luidt: Ben(t) u (jij) een *waar* gelovige?

Want daar komt het tenslotte op aan. En dat geldt voor de eeuwigheid!!

Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

Boekbespreking

Bijbelverklaring van Matthew Henry in twee delen

Uitgeverij: De Banier, postbus 2330, 3500 GH Utrecht, tel. 030-313377

Velen kennen deze verklaring van het Oude en het Nieuwe Testament die al vele jaren geleden in negen delen in onze taal verscheen. Velen maken er gebruik van bij het onderzoek van Gods Woord. In onze kringen hebben vele mensen die in hun bezit. Verenigingen, die samenkomen om het Woord des Heeren te onderzoeken, zijn niet te denken zonder Matthew Henry. De verklaring verscheen oorspronkelijk in het Engels in vijf delen. Het eerste deel verscheen in 1709, dus bijna drie eeuwen geleden. Het werk was compleet in 1710. Na de dood verscheen het 6e deel over de Brieven en Openbaring. In het Engels taalgebied is deze verklaring nog steeds een bekende commentaar op Gods Woord.

Er is van de Engelse verklaring een verkorte uitgave verschenen, die eveneens ingang heeft gevonden.

Kortgeleden is er onder leiding van prof.dr. C.A. Tukker en diens echtgenote een verkorte uitgave in twee delen verschenen. Een klein gedeelte is weggelaten, zonder dat daarmee de inhoud van de uitleg geweld werd aangedaan. Bij de vertaling door deskundigen zijn de volgende punten voor ogen gehouden: 1. Het werk moest de eigen woorden van Matthew Henry weergeven, 2. Uitgesproken anachronismen moesten worden vermeden, 3. Vergissingen moesten worden verbeterd, 4. Bekende uitdrukkingen en gezegden moesten worden gehandhaafd, die, hoewel ze niet meer dagelijks worden gebruikt, wel aangeven wie Henry als commentator was en dikwijls iets uitdrukken zoals Henry het heeft bedoeld.

Prof. Tukker schreef in beide delen een *Woord vooraf*.

“Uitgever en vertaalcommissie”, aldus

prof. Tukker in het eerste Woord vooraf, “zijn er zeker van overtuigd dat er ook voor deze uitgave een markt is. Ten eerste hebben we bij Henry’s werk met een gereformeerde commentaar te doen. Ten tweede is het werk zeer praktische en stichtend van aard. Ten derde gaat het devotieele karakter van de commentaar niet ten koste van wetenschappelijke nauwkeurigheid, wanneer wij althans de tijd in aanmerking nemen waarin hij leefde. Ten vierde is het werk van Henry bestemd voor een veel breder publiek dan theologen: het is eenvoudig en toegankelijk. Dr. Leslie F. Church, die destijds de inhoud van de zes delen tot één samenvatte, schreef in zijn woord vooraf, dat het geschikt is voor persoonlijke omgang met het Woord, Bijbelstudiegroepen en algemene en meer persoonlijke uitleg van de waarheid der Schriften. Het is, zo schreef hij, een waardevolle hulp voor de predikant en de leek. Het is geen museumstuk, maar een ernstige en levendige uitleg.

We hoeven hieraan niets toe te voegen. De beide delen samen tellen ongeveer 2100 bladzijden. Het lettertype is wat klein, maar wel helder. Het is ook wat de uitvoering betreft een prachtig werk. De twee delen samen kosten f 290,-.

B.

Voorbereiding en bestrijding, door W.J. op ‘t Hof

Uitgeverij: De Groot Goudriaan, postbus 130, 8260 AC Kampen, tel. 05202-92555

Dit boek is uitgegeven in samenwerking met de stichting Studie der Nadere Reformatie. Het gaat over twee werkjes, die eeuwen geleden in druk verschenen zijn en waarvan slechts weinig exemplaren bekend zijn.

Het eerste werkje is van Paschasius Baers, die in 1597 te Leeuwarden voorbereidingen tot het Avondmaal hield. Later gaf hij de preken uit. Dr. Op ‘t Hof bespreekt dit boekje uitvoerig. Hij neemt de inhoud voor een gedeelte over. Hij trekt de conclusie dat we te maken hebben met de oudste gereformeerde piëtistische voorbereidingspreken tot het Avondmaal in druk.

P. Baers was aanvankelijk een karmelieter monnik te Gent, die omstreeks 1597 tot de reformatie overging. Zo lezen we op bladzijde 14. Moet dat niet 1579 zijn?

Op ‘t Hof heeft er goed aan gedaan aan dit werkje bekendheid te geven. Door de wijze waarop hij dit gedaan heeft spreekt dit werkje ons aan. Baers zegt

dingen in de preken waar we van harte mee kunnen instemmen.

Het andere boekje, dat Op ‘t Hof in dit boek bespreekt heet *Threnos* en is van de hand van Jacobus Burs, predikant te Tholen. Het is uitgegeven in 1627. Dat is in de tijd van de opkomst van de beweging van de Nadere Reformatie. Deze heeft haar wortels in Zeeland. Burs openbaart zich als een bestrijder van de Nadere Reformatie.

Dr. Op ‘t Hof bespreekt ook dit boekje op een diepgaande wijze. In die tijd kwamen drie kenmerken van de Nadere Reformatie naar voren, nl. de strenge sabbats opvattingen en viering, de noodzaak van de reformatie van de zeden en een strenge uitoefening van de tucht.

Op bladzijde 133 lezen we over een *dertiende* gravamen. Dat moet het *derde* gravamen zijn. Het boek van Burs is de eerste bestrijding van de Nadere Reformatie in druk.

Het is een verblijdend feit dat verschillende historici zich met deze zaken bezig houden.

Het boek van dr. Op ‘t Hof telt 176 bladzijden en kost f 42,50.

B.

De Rode steen, door Jan Monsuur

Uitgeverij: De Groot Goudriaan, postbus 130, 8260 AC Kampen, tel. 05202-92555

Dit is een boek waarin historische figuren voorkomen, graven van Holland en andere mannen van naam. De voorvallen in dit boek beschreven brengen ons terug naar een verleden. In die jaren (1121-1132) was Holland niet wat het nu is. Het was toen nog een echt waterland. Ook het leven was heel anders, maar er gebeurden dingen die ook nu nog kunnen voorkomen, al is het dan op een andere wijze.

Er komen vele personen in dit boek voor. Het gaat over een rode steen, die door een ridder geroofd wordt. Deze steen had voor de beroofden waarde. We lezen op de achterzijde van het boek o.a.: “Als ze door een roestige ridder beroofd worden van bijna alles wat ze bezitten, zelfs van die mooie rode steen, besluiten Melis en zijn broer Goos om te blijven zoeken totdat ze de edelsteen terug hebben. Maar dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Vader, de steenhouwer Lubbert, heeft geen werk en daarom gaan ze naar het hof van de graaf van Holland. Daardoor zullen ze natuurlijk elk spoor van de roofridder verliezen.” De steen wordt langzamerhand vergeten. Maar

na jaren komt de steen toch terecht. We kunnen daarvan in het boek lezen.

We lezen van het leven in kloosters, over het leven van gewone mensen, over allerlei misdaad. Als dat alles historisch juist getekend is ontleent zo'n boek daaraan o.i. de meeste waarde. Voor jongens zal het wel gaan om het verhaal. Alles wordt spannend beschreven.

Het boek telt 186 bladzijden en kost f 19,90.

B.

Jezus en Zijn Koninkrijk, onder eindredactie van ds. C. den Boer
Uitgeverij: De Groot Goudriaan, postbus 130, 8260 AC Kampen, tel. 05202-92555

Dit is een boek voor kinderen. Het is groot van formaat en voorzien van vele mooie illustraties. Het is oorspronkelijk in het engels geschreven door Carine MacKenzie. De vertaling is van drs. N.F. van Binnendijk. Deze vertaling is mooi te noemen. De inhoud van het boek is verdeeld in drie rubrieken: 1. Wat is het koninkrijk?, 2. Ingaan in het Koninkrijk, 3. De Koning dienen. Verschillende gelijkenissen worden verteld en kort verklaard.

De vertellingen zijn mooi, maar we krijgen de indruk dat de vertelster niet veel van de stof begrepen heeft. Het maakt alles een oppervlakkige indruk. Dat moeten we betreuren.

Het boek telt 40 bladzijden en kost gebonden f 19,90.

B.

BIJBELSE ALBUMS met plaatjes in kleur

Speciaal voor gebruik op scholen en zondagsscholen geeft de GBS albums met plaatjes over Bijbelse onderwerpen uit. De kinderen kunnen deze plaatjes zelf in plakken. Bij elk kort verhaal in de diverse albums is ruimte opengelaten voor een plaatje.

De albums zijn 21,5 cm breed en 15 cm hoog, stevige omslag.

Bij elk album behoort een set van 40 plaatjes (afm. 14,5 x 10,5 cm).

Wij kunnen acht series leveren:

0 Vanaf de schepping tot de list der Gibeonieten.

1 Richteren, koningen en profeten

2 Nieuwe Testament 1

3 Nieuwe Testament 2

A Wonen, werken en eredienst van Israël

B Bloemen en planten in Israël

C Dieren in de Bijbel

D Voorwerpen in de Bijbel

Prijs per album met

plaatjes f 10,90

Te bestellen

bij de boekhandel

of rechtstreeks

zonder postzegel bij:

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING
ANTWOORDNUMMER 2809, 4140 WB LEERDAM

Voor AL uw: boeken - bijbels - CD's kantoorartikelen

Uw adres:

BOEKHUIS het KOMPAS
SCHERPENZEEL
Dorpsstraat 164, 03497-4355

Vakantie op Texel

Gezelligheid, rust, activiteit, ontspanning...
U vindt het allemaal op "De Verrassing".
Bel ons nu en reserveer een bungalow of stacaravan, voor uw vakantie in eigen sfeer.
Inlichtingen: 02220-18391

vakantiecentrum
De Verrassing
Oosterend, Texel

Bemiddeling Kraam- en Gezinszorg Meijer (B.K.G.M.)

Reeds velen vóór u maakten in de achterliggende 14 jaar gebruik van de verantwoorde hulp die geboden werd bij gezinsuitbreiding of bij ziekte van de moeder.

**Zoekt u ook kraam- of gezins-
hulp uit eigen kring en u bezit
geen TV, bel dan gerust.**

Mevr. J. Meijer - de Jong

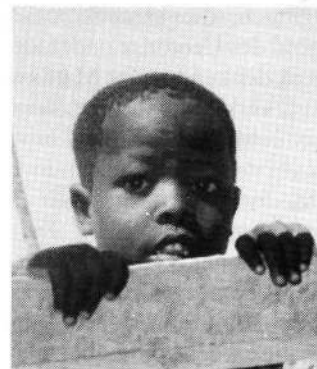
Nieuw telefoonnummer:
02943 - 1145

FINANCIËLE ADOPTIE

Miljoenen kinderen worden bedreigd door ondervoeding en ziekten. Hun toekomst is uitzichtloos omdat zij niet naar school kunnen. Ook kennen zij de rijke boodschap van het Evangelie niet.

Als u hen steunt, ontvangen zij voedsel, kleding, onderwijs en komen zij bovendien in aanraking met het Evangelie.

**Geef voor hun toekomst!
Help mee en meld u aan
als sponsor!**

IS ER PLAATS AAN UW TAFEL VOOR DIT KIND?

STICHTING
REFORMATORISCHE
HULPAKTIE
WOORD EN DAAD

**WOORD
& DAAD**

Postbus 560
4200 AN Gorinchem
Telefoon 01830 - 24288
Postbank 30.20.900
ABN 50.98.11.566

BON

- ☐ Ja, ik wil de zorg op me nemen voor een kind en ben bereid hiervoor maandelijks f 40.- te betalen.
☐ Ik wil graag eerst uw adoptie-informatie ontvangen.

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

In envelop zonder postzegel zenden aan:

**OF BEL
01830-24288**

**WOORD EN DAAD
Antwoordnummer 219
4200 VB GORINCHEM**